

Кузнецова І. О.

докт. мистецтвозн., к.т.н.

Арбузова К. М.

студентка

Національний авіаційний університет

ПРИЙОМИ ВИКОРИСТАННЯ ОП-АРТУ

Анотація. Було проведено аналіз робіт з оп-арту, в ході якого було визначено прийоми використання базових елементів оп-арту. Завдяки визначенню прийомів використання базових елементів оп-арту виявлено прийоми використання даного стилю в дизайні інтер'єрів.

Ключові слова: прийом, оп-арт, ілюзія, перцепція.

Аннотація. Кузнецова І.А., Арбузова Е.М. *Приемы использования оп-арта.* Проведенный анализ работ по оп-арту, в ходе которого были определены приемы использования базовых элементов оп-арта. Благодаря определению приемов использования базовых элементов оп-арта обнаружено приемы использования данного стиля в дизайне интерьеров.

Ключевые слова: прием, оп-арт, иллюзия, перцепция.

Annotation. Kuznetcova I.O., Arbusova K.M. *Methods of using op-art.* Conducted analyzing of the op-art works in which the methods were determined of using the basic op-art elements. Through the methods of the basic op-art elements were find methods of using this style in interior design.

Keywords: method, op-art, illusion, perception.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день проблема вирішення використання прийомів оп-арту є досі не досліджуваною. Визначення прийомів оп-арту дає змогу вирішити використання базових елементів даного стилевого напрямку у різних конфігураціях. Завдяки даному вирішенню можливе виявлення прийомів використання оп-арту в дизайні інтер'єрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники Сікл Е., Коненко А., Ларотта К. у своїх роботах представляють широкий спектр сучасних оптичних ілюзій. Гельфандбейн Я. описував аналітичний аспект в оптичному ілюзорному мистецтві [5]. Аткинс Р. трактує оп-арт як стиль візуально мистецтва, який використовує оптичні ілюзії [1]. Грегори Р. вивчав зв'язок зорової перцепції з ілюзією [2]. Ланкастер Дж. у своїх працях описує основи та введення для вивчення стилю оп-арт [3]. Поппер Ф. вважає невід'ємною складовою оптичних ілюзій кінетичне мистецтво та розглядає віртуальне мистецтво як основу ілюзій [4].

Метою роботи першочергово виступає виявлення прийомів використання базових елементів оп-арту, за допомогою яких можливе виявлення прийомів використання оп-арту в дизайні інтер'єрів.

Основна частина. Відомим фактом являється те, що термін «прийом» означає характеристику образу певної дії відносно досліджуваного об'єкту. Прийоми використання оп-арту слід розпочати з визначення головних прийомів використання базових елементів даного стилю.

Було проведено аналіз близько 500 робіт майстрів оп-арту, серед яких Райлі Б., Вазарелі В., Ніл Р., Альберс Д., Мак Х., Аллен Р., Макхейл Д., Райо О., Альвіані Г., Анушкевич Р., Кус-Дієс К., Делап Т., Ноттебом А., Сото Р., Юкер Г., Странчак Д., Вайлдинг Л. та ін... На основі аналізу визначено два головних прийоми використання базових елементів оп-арту: прийом організації простору (ПОП) та перцептивно-когнітивний прийом (ПКП). ПОП зав'язаний на конструктивній побудові оптичних ілюзорних композицій; ПКП – на сприйнятті та розумінні даних композицій за допомогою окремих виражальних засобів.

ПОП композицій оп-арту притаманні об'єктивні властивості такі як обмеження трьома координатами, які створюють тривимірність. За допомогою даного прийому виявляється емоційно-психологічне сприйняття композицій оп-арту, яке залежить від геометричної побудови. Визначено, що простір, в якому організуються елементи оп-арту, може існувати у двох станах: динамічний та статичний. Кожний стан має власні індивідуальні та спільні характеристики (рис. 1).

Динамічний прийом організації простору полягає у вираженні руху, який у свою чергу виявляє постійну зміну під дією конструктивних властивостей твору. Даний прийом організації простору поділяється на чотири підвиди, які мають власні виражальні засоби. Це використання простих та складних геометричних конфігурацій форм, геометрично-лінійчасті конфігурації та об'ємні оп-арт композиції.

Статичний прийом організації простору, який полягає у незмінності виражальних засобів при сприйнятті даних композицій оп-арту, досягається лише

Надійшла до редакції 17.10.2011

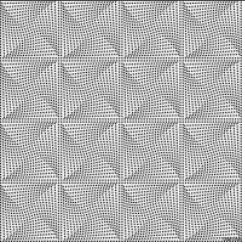
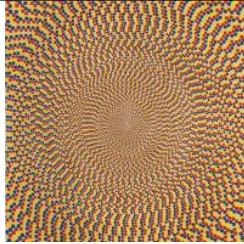
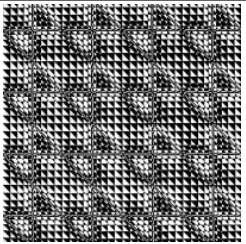

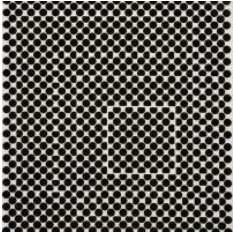
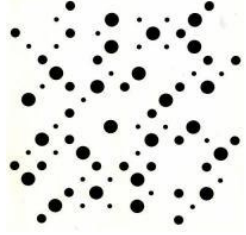
Динамічний прийом організації простору			
Геометрично-лінійчастий		Об'ємність форм	
			
Прості геометричні конфігурації		Складні геометричні конфігурації	
			
Статичний прийом організації простору			
Геометрично-лінійчастий		Прості геометричні конфігурації	
			

Рис. 1. Характеристика прийому організації простору елементів оп-арту

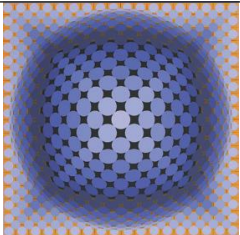
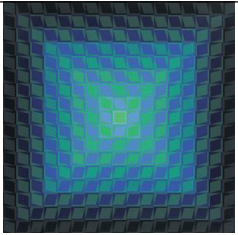
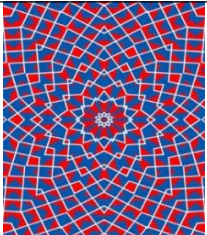
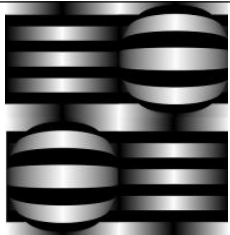
Об'єм	Глибина	Рух	Текстура
			

Рис. 2. Колір як головна характеристика перцептивно-когнітивного прийому

Геометричне пропорціонування	Візуальна комунікація	Аналогія (синтезування)	Метро-ритмічна організація	Викривлення простору
				

Рис. 3. Прийоми використання оп-арту в інтер'єрах

двома засобами: геометрично-лінійчастим та простих геометричних конфігурацій форм.

ПКП, який використовується при побудові оп-арт композицій, з одного боку, проявляється на взаємозв'язку глядача з автором, що тим самим віддзеркалює картину сприйняття глядача, яка є тотожною автору оп-арт композиції; з другого боку, виявляється на правильності усвідомлення та розуміння оп-арт композиції.

Простежено, що даний прийом зав'язаний на сприйнятті кольору та його конфігурацій. Саме в оп-арті прийшло усвідомлення теорій кольору та його використання для досягнення оптичних ілюзій. За допомогою кольору в оп-арт композиціях можна досягти таких ефектів як: об'єм, глибина, рух і текстура (рис. 2).

Колір призводить до зміни форми та стану завдяки контрасту або близькості кольорів одне до одного. Кольори можуть при сприйнятті візуально змінювати свою інтенсивність, якщо вони розміщуються при певних відстанях одне від одного. За допомогою маніпуляцій контрастних або протилежних кольорів можна досягти видимого постійного руху. Завдяки використанню тонів та світло-тонів кольорів можна досягти імітації поверхні будь-якого матеріалу.

При проведенні аналізу визначення прийомів використання базових елементів оп-арту було виділено окремі прийоми використання оп-арту в дизайні інтер'єра, які тісно взаємодіють одне з одним. Такими прийомами є: геометричне пропорціонування, візуальна комунікація, аналогія (синтезування), метро-ритмічна організація, викривлення простору (рис. 3).

Прийом геометричного пропорціонування допомагає в інтер'єрах в стилі оп-арт правильно розрахувати масштабування оптичних композицій відносно приміщення. Від передачі необхідного масштабу буде залежати об'єм приміщення. Геометричне пропорціонування також пояснюється закономірністю використання числового вираження, яке виявляється у гармонію.

Помічено, що безліч точок і ліній, в процесі побудови оптичних ілюзій, при використанні натуральних чисел зав'язуються в певну сукупність, які згодом будуть відповідати піфагорейським числам. Дані числа мають власне семантичне значення. В оп-арті піфагорейські числа використовуються не тільки при підрахунку кількості ліній, а так само при виборі кольору, якому належить індивідуальне число. Наприклад, в поліхромних композиціях оптичних ілюзій білий відповідає числу двісті п'ятьдесят-п'ять, чорний - нулю. У сумі кількість білого кольору дорівнює трьом ($255 \rightarrow 2 + 5 + 5 = 12 \rightarrow 1 + 2 = 3$). Три в піфагорейських числах означає догмат гармонії, ключ від усіх наук і таємниць; нуль - вічність, абсолют і сутність дійсності.

Оп-арт в дизайні інтер'єрів можна використовувати як прийом візуальної комунікації. Візуальна комунікація сприяє регулюванню поведінки людини у певних приміщеннях, допомагає в орієнтації руху. Візуальні комунікації у даному випадку діють спільно з архітектурною основою, забезпечуючи у середовищі

потрібний світло-кольоровий комфорт та емоційний настрій. Проектування систем візуальних комунікацій знаходиться на стику промислового, графічного та середовищного дизайну, синтезуючи прийоми та об'єкти всіх трьох сфер або застосовуючи їх окремо.

Прийом аналогій або синтезування в інтер'єра в стилі оп-арт використовується перш за все завдяки створенню єдиної цілісної композиції, яка втілює в реальність художній образ за рахунок злиття в ньому образів, створюваних видом мистецтва своїми власними засобами.

Прийом метро-ритмічної організації в дизайні інтер'єрах застосовується для утворення безперервності або нескінченності руху. Це досягається за допомогою збільшення кількості метро-ритмічних елементів. Завдяки застосуванню кольорових контрастів вирішується динамічний або статичний стан композиції. Для досягнення необхідного ефекту руху або його виразності повинна дотримуватись чітка закономірність розташування метро-ритмічної організації елементів.

Прийом викривлення простору в дизайні інтер'єрів в стилі оп-арт використовується як маркетинговий хід та застосовується здебільшого у громадських приміщеннях для підвищення активності відвідування даних будівель. Головною задачею даного прийому змусити повірити у реальність зміни простору.

Висновок. Визначено два головних прийоми використання базових елементів оп-арту: прийом організації простору та перцептивний (когнітивний) прийом. ПОП підрозділяється на два підвиди за станом простору: динамічний (засоби використання простих та складних геометричних конфігурацій форм, геометрично-лінійчасті конфігурації та об'ємні оп-арт композиції) та статичний (засоби геометрично-лінійчастий та простих геометричних конфігурацій форм). Виділено окремі прийоми використання оп-арту в дизайні інтер'єра: геометричне пропорціонування, візуальна комунікація, аналогія (синтезування), метро-ритмічна організація, викривлення простору.

Подальший напрям дослідження полягає у побудові оп-арт композицій через геометричне моделювання.

Література:

1. Atkins R. Artspeak. - New York: Abbeville Press, 1990. - 176 p.
2. Gregory Richard L. Knowledge in perception and illusion. - London: Phil. Trans. R. Soc., 1997. - 6 p.
3. Lancaster J. Introducing Op Art. - London: BT Batsford Ltd, 1973. - 112 p.
4. Popper F. Origins and Development of Kinetic Art. - New York: Littlehampton Book Services Ltd, 1968. - 256 p.
5. Гельфандбейн Я. Метаморфоза биологического субстрата в магическом зеркале Эшера / Сайт «Impossible world» - <http://imp-world.narod.ru/russian/articles/gelfandbein/index.html>